

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรม

นางสาวพนิดา ปรีเปรมโมทย์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน

ที่มา: การฝึกอบรมหลักสูตร ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรม อบรมวันที่ 31 สิงหาคม 2568 โดย นายกันต์ วีระกันต์ ผู้จัดการระบบนิเวศนวัตกรรม เครือข่ายนวัตกรรม Drive Thailand อบรมผ่านระบบ OCSC Learning Space สำนักงาน ก.พ.

หลักสูตร “ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรม” เป็นหลักสูตรอบรมสำหรับการพัฒนาทักษะเชิงยุทธศาสตร์และภาวะผู้นำ มีเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อเข้าใจที่มา กระบวนการเกิดนวัตกรรมและรูปแบบของนวัตกรรม วิธีการป้องกันนวัตกรรม และการสร้างองค์กรที่เกิดนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเนื้อหาของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. ความหมายและนิยามของนวัตกรรม ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่ใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งอาจเป็นกระบวนการ ผลิตภัณฑ์ หรือความคิดใหม่ที่มาต่อยอดในเชิงพาณิชย์และมีความคิดสร้างสรรค์ และความแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นต้องเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นจึงจะนับเป็นนวัตกรรม

ประเภทของนวัตกรรม แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ เป็นการตอบสนอง unmet need ของลูกค้า ทำเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน เข้าใจได้ง่าย ทำเพื่อความสวยงาม มีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงมูลค่า

1.2 ด้านกระบวนการ เป็นการทำให้ผลิตได้เร็วขึ้น ลดข้อผิดพลาดในการผลิตได้ ใช้จำนวนคนในการผลิตลดลง สลับขั้นตอนที่มีให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.3 ด้านบริการ โดยทำให้ลดขั้นตอนในการรอรับบริการ แสดงให้เห็นว่ามีการบริการอะไรบ้าง ทำให้เลือกได้ถูกต้อง ตอบสนอง unmet need ของลูกค้า

1.4 ด้านรูปแบบธุรกิจ ทำให้เกิดรูปแบบของรายได้ด้วยวิธีใหม่ เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างลูกค้าและผู้ขายสินค้า เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรหรือสร้างความเชื่อใจระหว่างกัน ผู้ใช้บางส่วนอาจไม่ต้องเสียเงินแต่อาจมีข้อแลกเปลี่ยนกัน

1.5 ด้านการจัดการห่วงโซ่มูลค่า เป็นการจัดการนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลต้นน้ำรวมไปถึงการจัดการลูกค้าปลายทางด้วย

ซึ่งระดับความใหม่ของนวัตกรรมมี 3 ระดับ ได้แก่ มีความใหม่ระดับโลก มีความใหม่ระดับประเทศ และมีความใหม่ระดับองค์กร

อนาคตจะมีคนหลาย gen ในบ้าน การออกแบบสินค้าบริการ จึงต้องคำนึงถึงทุกช่วงอายุ รวมถึงการขยายตัวของชุมชนเมือง การทำธุรกิจเกี่ยวกับเมืองจะมีโอกาสเติบโตมากกว่า นอกจากนี้ยังต้องตอบโจทย์ SDG ด้วย

2. กระบวนการเกิดนวัตกรรมในภาคเอกชน และในภาครัฐ

ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ดังนี้

- 2.1 ผู้บริหารที่สนใจผลักดัน โดยผู้บริหารต้องให้นโยบายชัดเจน และร่วมลงมือทำ ให้คำปรึกษา
- 2.2 กลยุทธ์ขององค์กร เช่น ในโมเดลของเทชี องค์กรจะมีการดำเนินงานได้ 3 มิติ Best product Best total cost และ Best total solution การทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลภายใน และภายนอกจะทำให้เกิดนวัตกรรมที่ดี โดยสัดส่วนที่เหมาะสม คือ บุคคลภายใน 70 เปอร์เซ็นต์ และบุคคลภายนอก 30 เปอร์เซ็นต์
- 2.3 ความรู้และวิจัย
- 2.4 ทีมงานภายในองค์กร
- 2.5 กระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบ

3. การปกป้องนวัตกรรม

แนวคิดการปกป้องนวัตกรรม แบ่งออกเป็น 2 ประการ

- 3.1 ทำให้ผู้อื่นรู้ว่าใครเป็นผู้ที่ริเริ่ม และรู้ว่าทำงานอย่างไร
- 3.2 การทำให้ผู้อื่นรู้ว่าใครเป็นผู้ที่ริเริ่ม มี 4 วิธีการ คือ จดสิทธิบัตร จดลิขสิทธิ์ จดความลับทางการค้า และการจดเครื่องหมายการค้า

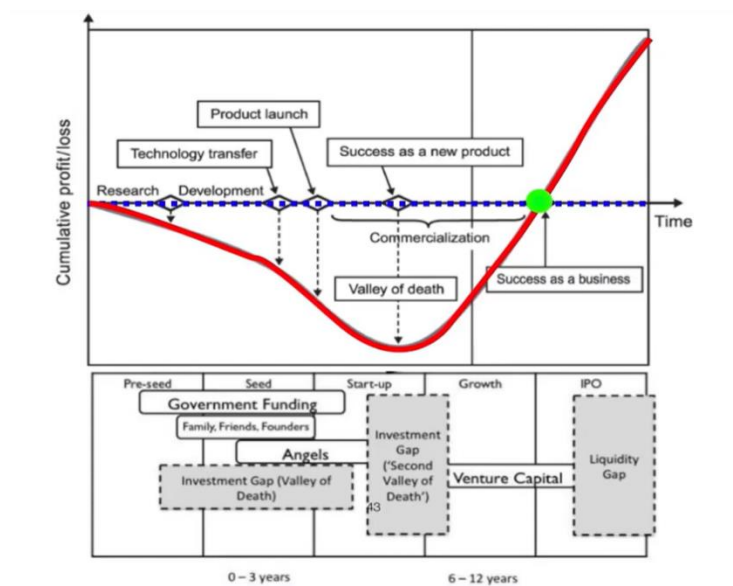
4. สิ่งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

- 4.1 เคารพ ยอมรับฟัง ความคิดเห็นคนอื่น
- 4.2 การเปิดโอกาสให้พนักงานหมุนเวียนการทำงานหลายหน้าที่
- 4.3 ให้โอกาสเดินทางไปและเข้าร่วมการพูดคุยที่หลากหลาย

5. การขยายผลนวัตกรรมไปสู่การใช้งานจริงและการขยายผลสู่เชิงพาณิชย์

การขยายผลนวัตกรรมไปสู่การใช้งานจริง และการขยายผลสู่เชิงพาณิชย์ ต้องมี

- 5.1 แหล่งเงินทุน โดยแหล่งเงินทุนมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจ ตั้งแต่เริ่มจากการวิจัย ตลอดจนได้ผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจใหม่ ซึ่งแสดงดังภาพที่ 1 ซึ่งมีแนวทางในการลดต้นทุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจได้ เช่น ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย เพื่อลดต้นทุนในการวิจัย

ภาพที่ 1 ช่วงการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจ

5.2 แผนธุรกิจในแผ่นเดียว

สำหรับแผนธุรกิจในแผ่นเดียว จะเขียนแผนธุรกิจอย่างไรให้อยู่ในแผ่นเดียว ซึ่งมีการคิดค้นเป็นโมเดล Business Model Canvas (BMC) หรือ "แบบจำลองธุรกิจ" เป็นเครื่องมือทันสมัยที่รวบรวมแผนธุรกิจแบบยาวๆ มาไว้ในหน้าเดียว ถูกพัฒนาโดย Alex Osterwalder เป็นเครื่องมือสำเร็จรูป (template) อยู่ในหน้าเดียวเพื่อให้เห็นภาพรวมของธุรกิจก่อนที่จะวางแผนหรือดำเนินการต่อไป BMC เป็นเครื่องมือหนึ่ง ที่ช่วยวิเคราะห์และออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่และธุรกิจให้อยู่ในกระดาษ A4 เพื่อตอบคำถามว่า "How ทำอย่างไร" "What ทำอะไร" "Who ทำให้ใคร" และ "Money เงินที่เกี่ยวข้อง" มีส่วนประกอบทั้งหมด 9 ช่อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทุกธุรกิจหรือ ทุกโครงการจำเป็นต้องมี แสดงดังภาพที่ 2

The Business Model Canvas				
ผลิตภัณฑ์สำหรับ (ประเภทลูกค้า) :		ออกแบบโดย :		ว/ด/ป :
Version:				
Key Partners พันธมิตรหรือเครือข่ายธุรกิจ	Key Activities กิจกรรมสำคัญที่ทำให้เกิดสินค้า	Value Propositions คุณค่า,คุณประโยชน์ให้กับลูกค้า	Customer Relationships การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า	Customer Segments กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
	Key Resources ทรัพยากรสำคัญ		Channels ช่องทางในการเข้าถึงลูกค้า	
Cost Structure ต้นทุนทั้งหมดที่ก่อให้เกิดสินค้า		Revenue Streams แหล่งที่มาของรายได้		

ภาพที่ 2 Business Model Canvas

BMC ประกอบด้วยหลักการทั้งหมด 9 ข้อ คือ

- 5.2.1 Customer Segments : CS กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
- 5.2.2 Value Propositions : VP การสร้างคุณค่าหรือประโยชน์ให้กับลูกค้า
- 5.2.3 Customer Relationships : CR การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า
- 5.2.4 Channels : CH ช่องทางในการเข้าถึงลูกค้า
- 5.2.5 Revenue Streams : RS แหล่งที่มาของรายได้
- 5.2.6 Key Resources : KR ทรัพยากรสำคัญ
- 5.2.7 Key Activities : KA กิจกรรมสำคัญที่ทำให้เกิดสินค้า
- 5.2.8 Key Partners : KP พันธมิตรหรือเครือข่ายธุรกิจ
- 5.2.9 Cost Structure : CS ต้นทุนทั้งหมดที่ก่อให้เกิดสินค้า

5.3 กระบวนการขยายผล

5.4 การยอมรับในระดับสากล

5.5 รู้จักบทบาทหน้าที่ในระบบนิเวศนวัตกรรม

6. ทำอย่างไรถึงจะเห็นการพัฒนาได้อย่างชัดเจน

6.1 แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ควรกำหนดสเปกก่อน

6.2 ออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

6.3 การทดสอบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

6.4 เทคโนโลยีที่ใช้ผลิตผลิตภัณฑ์

6.5 ศึกษาและเลือกเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเข้ามาช่วยให้ดำเนินการได้รวดเร็วขึ้น

6.6 ประกอบและสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

6.7 ทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องและอาจมีผลการทดสอบใช้งานโดยกลุ่มผู้ใช้งานจริง ซึ่งการทดสอบตลาดหรือประสิทธิภาพ ด้านการทดสอบการยอมรับของผู้ใช้งาน ต้องทำภายนอกองค์กร มีขั้นตอน คือ ติดต่อหน่วยงานกลาง ศึกษาและวิเคราะห์ วิเคราะห์ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดำเนินการ ทดสอบตามที่ระบุไว้ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ประมวผล และสรุปประสิทธิภาพในการใช้งาน

7. มาตรฐานสากล

ด้านการขอรับรองมาตรฐานระดับประเทศและระดับสากล มีขั้นตอนดังนี้

7.1 ติดต่อที่ปรึกษาเพื่อขอรับรองมาตรฐานเพื่อช่วยในการจัดเตรียมเอกสารและหาสถานที่รับทดสอบ

7.2 ดำเนินการจัดเตรียมเอกสารขอรับรองมาตรฐาน

7.3 ส่งผลิตภัณฑ์เพื่อทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการที่ผ่านการรับรองมาตรฐานของห้องปฏิบัติการ

7.4 ดำเนินการด้านเอกสารและยื่นขอขึ้นทะเบียนรับรอง

8. การสร้างองค์กรให้มีวัฒนธรรมนวัตกรรม

เพื่อให้องค์กรอยู่ได้ในระยะยาว ต้องมีการทำให้เกิดวัฒนธรรม วัฒนธรรมรับรู้ วัฒนธรรมการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมรองรับสิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

8.1 การจัดรูปแบบองค์กร ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมาก ควรจัดการทำงานแบบ cross function โดยตั้ง project หนึ่งต้องมีบุคคลที่ทำงานด้านต่างๆ มาร่วมดำเนินการ

8.2 กิจกรรมส่งเสริมให้คนมีส่วนร่วม โดยอาจมีบุคคลภายนอกมามีส่วนร่วม

8.3 การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม